

TÜRKİYE'NİN YABANCI DİL ÖĞRETİMİYLE İMTİHANI

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

BAŞAK COŞKUN DEMİRPOLAT

TÜRKİYE'NİN YABANCI DİL ÖĞRETİMİYLE İMTİHANI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

BAŞAK COŞKUN DEMİRPOLAT

COPYRIGHT © 2015

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama.: Erkan Söğüt
Baskı.: Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Caddesi No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel:+90 312.551 21 00 | Faks :+90 312.551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington, D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No 19 Cairo MISIR
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
TÜRKİYE'DE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ	8
YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDEKİ SORUNLAR	10
SONUÇ VE ÖNERİLER	16
KAYNAKÇA	18

YAZAR HAKKINDA

Başak Coşkun DEMİRPOLAT

ODTÜ İngilizce Öğretmenliği bölümünden 2005 yılında mezun oldu. Özel kurumlarda ve devlet okullarında İngilizce öğretmenliği yaptı. Yüksek lisans eğitimini, Erciyes Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi bilim dalında, kadınların yönetici olmalarına engeller üzerine yazdığı yüksek lisans teziyle tamamladı. Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Teftişi alanında doktora eğitimine devam etmekte ve bir devlet okulunda İngilizce öğretmenliği görevini sürdürmektedir.

ÖZET

Dünyada pek çok ülkede yabancı dil öğretimine büyük bir önem verilmektedir. Türkiye’de yabancı dil bilmek bir zamanlar sadece elit zümreye has bir saygınlık göstergesiyken, günümüzde eğitim programlarında temel zorunlu derslerden biri haline getirilmiştir. Türk eğitim sistemindeki eğitim programlarında yabancı dil derslerine çok uzun zaman önce yer vermeye başlanmış, zaman içerisinde değişen ihtiyaçlara ve taleplere cevap verebilmek için yabancı dil eğitim programlarında nicelik ve nitelik açısından çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Ancak eğitim programlarında yapılan değişikliklere rağmen Türkiye’nin yabancı dil öğretiminde başarılı olduğu söylene-
mez. Hem uluslararası yabancı dil yeterliği sıralamalarında, hem de ulusal sınavlarda yabancı dil öğretimindeki başarısızlık açık bir biçimde görülmektedir.

Türkiye’de yabancı dil öğretiminde açıkça ortada duran başarısızlığın sebebini tek bir etmene bağlamak doğru olmaz. Birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen pek çok unsur yabancı dil öğretimi sorununa çeşitli şekillerde katkıda bulunmaktadır. Türkiye’de geniş bağlamda öğretmen yetiştirmeyle ilgili yetersizlikler ve yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilme sürecine has sorunlar, yabancı dil öğretmenlerinin yeterliklerinin KPSS ve ÖABT gibi alanın doğasına uygun olmayan çoktan seçmeli sınavlarla belirlenmeye çalışılması, kalabalık sınıflar ve donanım yetersizliği gibi fiziksel şartlarla ilgili sorunlar, eğitim materyallerinin nitelik sorunları, yabancı dil öğretimiyle ilgili ortak bir öğretim yöntemi ve felsefesinin benimsenmemesi ve yabancı dil öğretim sürecinin denetlenmemesi gibi unsurların yabancı dil öğretiminde Türkiye’nin sınıfta kalmasına sebep olduğu söylenebilir.

Türkiye’de yabancı dil öğretimi sorununun çözülmesi için tekil çözüm yollarına başvurmak yanlış bir strateji olacaktır. Soruna kaynaklık eden unsurların bir arada ele alınıp çözülmesi gerekmektedir. Bu amaçla öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilme ve istihdam edilme süreçlerinde bir dizi iyileştirme yapılmalıdır. Okullardaki yabancı dil öğretimini zorlaştıran fiziksel yetersizlikler giderilmeli, yabancı dil öğretim materyalleri alan uzmanları tarafından geliştirilmeli, yabancı dil öğretimiyle ilgili ortak bir felsefe oluşturulmalı ve yabancı dil öğretmenleri destekleyici ve geliştirici bir anlayışla denetlenmelidir.

Bu çalışmada Türkiye’de yabancı dil öğretiminin mevcut durumu analiz edilmiş ve bunu geliştirmek adına çeşitli öneriler sunulmuştur.

GİRİŞ

Yabancı dil öğretimi beşeri sermayenin geliştirilmesinde stratejik bir öneme sahiptir. Bu yönüyle doğudan batıya dünyanın pek çok ülkesinde yabancı dil öğretimi farklı yöntem ve araçlarla eğitim müfredatlarında hatırı sayılır bir ağırlığa sahiptir. İngilizce daha çok Birinci Dünya Savaşı sonrasında küresel bir önem kazanmaya başlamıştır ve halen dünyada ve Türkiye’de en çok öğretilen yabancı dillerin başında gelmektedir. Türkiye’de yabancı dil öğretimi Osmanlı modernleşmesi ile güçlü bir şekilde Fransızca üzerinden sürdürülse de İkinci Dünya Savaşı sonrasında İngilizce öğretimine ağırlık verilmiştir. Bu açıdan dünya örneklerine paralel bir yabancı dil öğretim tarihimiz olduğunu söyleyebiliriz. Yabancı dil ağırlıklı liseler Türkiye eğitim tarihinde önemli bir rol oynamış, pek çok üniversitede eğitim dili İngilizce olarak belirlenmiştir. Son düzenlemelerle yabancı dil öğretimi ilkokul 2. sınıfa kadar inmiştir. Tüm bu iyileştirmeler ve politikalar sonucunda Türkiye’de neden yabancı dil öğrenilemediği ya da öğretilmediği, dahası, mevcut sistemle 2. sınıftan, lise hatta üniversite bitene kadar yabancı dil eğitimi alındığı halde neden hedef dilde konuşulmadığı ya da yazılmadığı önemli bir soru olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma yukarıda ifade edilen soruları cevaplamayı ve sorunların kaynağını analiz etmeyi hedefleyerek İngilizce öğretimi özelinde hazırlanmıştır. Analizde bu doğrultuda öncelikle Türkiye’nin İngilizce öğretim tarihi ele alınmış, ardından ulusal ve uluslararası ölçeklerde Türkiye’nin İngilizce karnesi ortaya konmuştur. Ardından mevcut durumda Türkiye’de İngilizce öğretiminin gelişmesindeki engeller öğretmen yetiştirme sistemi, materyal geliştirme, kullanılan ders kitapları ve müfredat gibi konular özelinde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından son dönemlerde geliştirilen stratejilere de yer verilmiş, bu stratejilerin okullarda uygulanabilirliği tartışılmıştır. Son olarak, yabancı dil öğretiminde özellikle öğretmen yetiştirme, program ve materyal geliştirme hususlarında birtakım politika önerileri sunulmuştur.

TÜRKİYE’DE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Türkiye’de dil öğretiminin uzun bir geçmişi vardır. Kur’an dilinin Arapça olması ve Osmanlı topraklarının çok geniş bir alana yayılması yabancı dil öğrenmeyi bir gereklilik haline getirmiştir. Batılılaşma hareketlerinin etkisiyle de önce Fransızca daha sonra Almanca öğrenimi önem kazanmıştır (Bo-yacıoğlu, 2015). Özellikle NATO’ya üye olduktan ve Avrupa Birliği ile müzakerelere başladıktan sonra Türkiye’de İngilizce öğrenimi büyük önem kazanmıştır. 1955’te İngilizce bilen insan yetiştirmek amacıyla daha sonra “Anadolu Lisesi” ismini alacak olan Maarif Okulları açılmıştır. Bilindiği üzere Anadolu Liseleri beş yıllık ilkokuldan sonra “hazırlık” adı altında bir yıllık yoğun İngilizce müfredatı olan okullardı. Hazırlık eğitimi verilen Anadolu Liselerinde İngilizce öğretimindeki amaç, öğrencileri İngilizce işlenecek olan matematik ve fen bilgisi gibi dersleri anlayabilecek bir kapasiteye ulaştırmaktı. Bu okullarda fen bilimleri ve matematik derslerinin İngilizce okutulması tartışma konusu olmuştur, çünkü bu dersleri İngilizce ola-

rak alan öğrenciler sınav sorularını Türkçe çözmek durumunda kalmışlardır. Bu durum yüzünden derslerin İngilizce okutulması zorunluluğu 1999 ve 2004 yılında yapılan düzenlemelerle büyük oranda kaldırılmıştır (Şahin, 2013). 1997-1998 eğitim-öğretim yılında, sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim reformuyla, Anadolu Liselerinin ortaokul bölümleri kapatılmış ve doğal olarak hazırlık sınıfı uygulaması lise düzeyine kaydırılmıştır. Hazırlık sınıflarının ortaokul düzeyinden kaldırılmasıyla birlikte ilkokul düzeyinde de İngilizce öğretiminde çeşitli değişikliklere gidilmiştir.

1997 yılında yapılan düzenleme ile beraber yabancı dil dersi ilköğretim okullarının dördüncü sınıftan başlamak üzere zorunlu hale getirilmiştir. Tablo 1'de 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarındaki yabancı dil ders saatleri görülmektedir:

Yabancı Dil Dersleri	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
Zorunlu	2	2	4	4	4
Takviyeli	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
Seçmeli	-	-	2	2	2

Kaynak: Genç, 2004.

Tablo 1'de 1997'de yapılan değişikliklerle yabancı dil öğretiminde niceliksel iyileştirmelerin olduğu görülmektedir. Ancak gerekli öğretmen istihdamı yapılmadığı için bu değişiklikler sadece rakamlarla sınırlı kalmıştır. Bu dönemde İngilizce öğretmeni açığını kapatmak için alan dışından birçok insan İngilizce öğretmeni olarak istihdam edilmiştir (Koçak ve Kavak, 2014). 1997'den sonra genel liselerin yabancı dil müfredatlarında da değişiklikler yapılmıştır. 9. sınıfta haftada dört saat zorunlu ve iki saat seçmeli ders olarak yabancı dil dersi okutulmuştur. Yabancı dil alanını seçmeyen öğrencilere bu dersler 10. ve 11. sınıflarda haftada dört saat zorunlu, iki saat seçmeli ders olarak verilmiştir. Tablo 2'de genel liselerdeki yabancı dil ders saatleri görülmektedir:

Alanlara Göre Yabancı Dil Dersleri		9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf
Fen/Sosyal/Türkçe-Matematik Alanı	Zorunlu	4	4	4
	Takviyeli	2	2	2
Yabancı Dil Alanı	Zorunlu	4	8	8
	Takviyeli	2	4	4

Kaynak: Genç, 2004.

Tablo 2 incelendiğinde bir genel lise öğrencisinin tüm lise eğitimi boyunca haftada en az dört en fazla altı saat yabancı dil dersi alabildiği görülmektedir. Ortaokul kısımlarının kaldırılması ve hazırlık sınıfının lise öncesine kaydırılmasıyla beraber yabancı dil ağırlıklı liselerde 1997'den itibaren okutulan yabancı dil ders saatleri ise Tablo 3'te görülmektedir:

Yabancı Dil Dersleri	Hazırlık	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf
Zorunlu	24	8	10	10
Takviyeli	-	2	4	4

Kaynak: Genç, 2004.

Tablo 3 incelendiğinde yabancı dil ağırlıklı lise öğrencilerinin genel lise öğrencilerine göre oldukça yoğun İngilizce eğitimi aldığı görülmektedir. Anadolu Liselerinin yanı sıra yabancı dil ağırlıklı eğitim veren Süper Liseler de İngilizce öğretiminde önemli yere sahip olmuştur. 1991-1992 yılında eğitime başlayan bu liseler 2005-2006 eğitim öğretim yılıyla Anadolu Lisesine dönüştürülmüş ve aynı yıllarda lise eğitiminden hazırlık sınıfları büyük ölçüde kaldırılmıştır. Sadece sosyal bilimler liseleri ve bazı köklü Anadolu Liselerinde hazırlık sınıfı uygulaması devam ettirilmiştir. Bu liselerde eğitim süresi beş yıldır. Genel olarak liselerden hazırlık sınıfının kaldırılmasındaki amaç İngilizce öğretiminin zamana yayılarak gerçekleştirilmesidir. 2005 yılından sonra Türkiye'de genel lise kavramı yavaş yavaş ortadan kalkmıştır. Bu liseler de Anadolu Lisesi adını

almışlardır. Hazırlık sınıfının kaldırılmasından sonra lise yabancı dil ders saatlerinde sık sık değişiklik yapılmıştır. Örneğin 2006-2007 eğitim öğretim yılında 9. sınıfta on saat zorunlu İngilizce dersi varken 2014-2015 yılında 9. sınıfta zorunlu İngilizce ders saati altı saat olarak görülmektedir (MEB, 2006; 2014b).

Yabancı dil eğitimiyle ilgili en önemli değişikliği getiren reformlardan bir diğeri, kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen ve zorunlu eğitimi 12 yıla çıkararak kanundur. Bu kanunda yabancı dil eğitimiyle ilgili en önemli değişiklik, bu derslerin 2. sınıftan itibaren okutulmaya başlamasıdır. Bu değişiklikte öğrencilerin daha erken bir yaşta yabancı dille tanışmaları amaçlanmıştır. 2011 yılında yürürlüğe giren yeni yapıyla haftalık İngilizce ders saatleri Tablo 4'te verilmektedir.

TABLO 4. 4+4+4 EĞİTİM REFORMUYLA İLKOKUL VE ORTAOKULLARDA HAFTALIK YABANCI DİL DERS SAATLERİ							
İngilizce	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
Zorunlu	2	2	2	4	4	4	4
Seçmeli	-	-	-	2	2	2	2

Kaynak: MEB, 2014a

Tablo 4 incelendiğinde İngilizce öğretiminin 2. sınıftan başlatılmasına ek olarak 5. sınıfta ders saatinin ikiden dörde çıkarıldığı görülmektedir. İngilizce ders saatlerindeki değişiklikleri genel olarak ele aldığımızda; Anadolu Liselerinin ortaokul bölümlerinin kapatılması ve bunun sonucu olarak hazırlık sınıflarının lise düzeyine kaydırılması, ancak daha sonra liselerden de hazırlık sınıflarının kaldırılması nicelik açısından olumsuz gelişmelerken, İngilizce öğretiminin 1997 yılında 4. sınıftan, 2011 yılında 2. sınıftan itibaren başlatılması, genel liselerin Anadolu Liselerine dönüştürülmesi ve bunun sonucu olarak İngilizce ders saatlerinin tüm liselerde artırılmış olması olumlu gelişmelerdir. Türkiye'de yabancı dil eğitimiyle ilgili değişiklikler sadece ders saatleri boyutunda kalmamıştır. Yabancı dil eğitiminin içeriği

ile ilgili de önemli değişikliklere gidilmiştir. 2005-2006 yılında uygulanmaya başlayan yeni müfredatla yabancı dil eğitiminde yapılandırıcı bir yaklaşım ve iletişime dönük öğretim yöntem ve teknikleri benimsenmeye çalışılmış ve bu amaçla Türkiye'deki bütün İngilizce öğretmenleri bir haftalık hizmet içi eğitim kursu almışlardır. Önceki müfredatla karşılaştırıldığında, yeni müfredat yabancı dil eğitimi açısından pek çok yeni yaklaşımı içermektedir.

2006 yılına kadar yürürlükte olan yabancı dil programında geleneksel dil öğretim yöntemlerine dayalı bir yaklaşım söz konusuydu. Geleneksel dil öğretim programlarında dil, sözcük bilgisi, yapı bilgisi, dilin temel işlevleri gibi alt birimlere ayrılmakta ve söz konusu tüm birimler basitten karmaşığa doğru olacak biçimde tek tek sıralanmaktadır. Yani, eski müfredatta İngilizce alt birimlere ayrılarak her kısım diğeri üzerine inşa edilecek şekilde sıralanmış ve dilin, öğrenciye bölümler ve dilbilgisi yapıları halinde öğretilmesi esas alınmıştır. 2006 yılı Mayıs ayından bu yana yürürlükte olan müfredat incelendiğinde ise, bu geleneksel yaklaşımın terk edilmesi yönünde ciddi adımlar atıldığı görülmektedir. Yeni müfredatın, dilin dilbilgisel kurallarını öğretmek yerine, öğrenci odaklı olup dil öğreniminin değerlendirmesinde sürece dayalı bir yaklaşımı benimsediği görülmektedir. Benzer şekilde, yöntemsel açıdan dilbilgisi kurallarının analizine dayalı bir yaklaşımdan çok, günlük yaşamda dili işlevsel olarak kullanabilmeyi gerçekleştirici öğretim tekniklerine yer verilmiştir (Haznedar, 2010).

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDEKİ SORUNLAR

Türkiye'de yabancı dil öğretiminin arzu edilen başarıyı sağladığını söylemek güçtür. Yapılan çalışmalarda, 15-29 yaş aralığındaki gençlerin çoğunun yabancı dil bilmediği görülmüştür (Ba-

TABLO 5. 2014 EPI VERİLERİNE GÖRE 63 ÜLKENİN İNGİLİZCE YETERLİK DÜZEYLERİ

Çok Yüksek Yeterlik	Puan	Yüksek Yeterlik	Puan	Orta Düzeyde Yeterlik	Puan	Düşük Yeterlik	Puan	Çok Düşük Yeterlik	Puan
Danimarka	69.30	Estonya	61.39	Çek Cum.	57.42	Bir.Ar.Em.	51.80	Ürdün	47.82
Hollanda	68.99	Belçika	61.21	İspanya	57.18	Vietnam	51.57	Katar	47.81
İsveç	67.80	Almanya	60.89	Portekiz	56.83	Peru	51.46	Türkiye	47.80
Finlandiya	64.40	Slovenya	60.60	Slovakya	55.96	Ekvator	51.05	Tayland	47.79
Norveç	64.33	Malezya	59.73	Dominik	53.66	Rusya	50.44	Sri Lanka	46.37
Polonya	64.26	Singapur	59.58	G. Kore	53.62	Çin	50.15	Venezuela	46.12
Avusturya	63.21	Letonya	59.43	Hindistan	53.54	Brezilya	49.96	Guatemala	45.77
		Arjantin	59.02	Japonya	52.88	Meksika	49.83	Panama	43.70
		Romanya	59.63	İtalya	52.80	Uruguay	49.61	El Salvador	43.46
		Macaristan	58.55	Endonezya	52.74	Şili	48.75	Kazakistan	42.97
		İsviçre	58.29	Fransa	52.69	Kolombiya	48.54	Fas	42.43
				Tayvan	52.56	Kosta Rika	48.53	Mısır	42.13
				Hong Kong	52.50	Ukrayna	48.50	İran	41.83
								Kuveyt	41.80
								S. Arabistan	39.48
								Cezayir	38.51
								Kamboçya	38.25
								Libya	38.19
								Irak	38.02

Kaynak: EF EPI, 2014

şat, 2014). Türkiye'nin İngilizce Yeterlik İndeksi (EPI) puanına bakıldığında 47,80 ile çok düşük yeterlik aralığında olduğu tespit edilmiştir. Türkiye EPI verilerine göre, indekste yer alan 24 Avrupa ülkesi içinde 24. sırada; toplamda ise 63 ülke arasından 47. sıradadır (EF EPI, 2014).

Türkiye ile birlikte birçok ülke, İngilizce öğretimi konusunda sorun yaşamaktadır. Bazı ülkelerin EPI verilerine göre orta düzey başarı sergilemesine rağmen ülkelerinin İngilizce eğitimi sorunlu olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, Japonya, öğrencilerin konuşma pratiklerinin çok zayıf olduğunu tespit etmiş ve bu sorunu aşmak için yeni politikalar geliştirmişlerdir (Miller, 2014).

Uluslararası karneyi teyit eder nitelikte, Türkiye'de ulusal düzeyde yapılan sınavlardaki dil puanı ortalamaları da yabancı dilde arzu edilen düzeyde eğitim almadığımızı göstermektedir. Buna bir örnek olarak Tablo 6'da KPSS Özel Alan Bilgisi Testi'nde 2013 ve 2014 yabancı dil ortalamaları görülmektedir.

TABLO 6. 2013 VE 2014 YILLARI KPSS ÖABT YABANCI DİL ORTALAMALARI

Yıl	Testler	Doğru Cevap Ortalaması	Aday Sayısı	Soru Sayısı
2013	Yabancı Dil (Almanca)	11,977	2757	50
	Yabancı Dil (Fransızca)	11,701	682	50
	Yabancı Dil (İngilizce)	28,902	15044	50
2014	Yabancı Dil (Almanca)	16,417	3.880	50
	Yabancı Dil (İngilizce)	26,771	15.500	50

Kaynak: ÖSYM, 2013a; 2014a

Tablo 6'da görüldüğü gibi İngilizce özel alan doğru cevap ortalaması soru sayısının neredeyse yarısı kadardır. Almanca ve Fransızca söz konusu olduğunda durum daha vahim bir hal almaktadır. Bu tablo değerlendirilirken bu testi sadece yabancı dil öğretmeni adaylarının aldığını düşürsek, yabancı dil öğretimindeki yetersizlikler daha net ortaya çıkmaktadır.

Yabancı dil eğitimi ile ilgili durumu gösteren bir başka resim de üniversiteye giriş sınavlarında yabancı dil alanlarındaki puan ortalamalarıyla ortaya koyulmaktadır. Tablo 7’de 2010-2014 yıllarında LYS 5 alanında Türkiye ortalamaları görülmektedir.

TABLO 7. 2010-2014 YILLARI LYS 5 ORTALAMALARI				
Yıl	Testler	Doğru Cevap Ortalaması	Aday Sayısı	Soru Sayısı
2010	Almanca	50,8	1.341	80
	Yabancı Dil (Fransızca)	39,4	1.004	80
	Yabancı Dil (İngilizce)	38,7	28.244	80
2011	Yabancı Dil (Almanca)	44,49	1.677	80
	Yabancı Dil (Fransızca)	35,33	1.108	80
	Yabancı Dil (İngilizce)	27,75	35.563	80
2012	Yabancı Dil (Almanca)	35,59	2.036	80
	Yabancı Dil (Fransızca)	37,70	1.102	80
	Yabancı Dil (İngilizce)	28,62	42.443	80
2013	Yabancı Dil (Almanca)	30,62	1.762	80
	Yabancı Dil (Fransızca)	36,23	1.059	80
	İngilizce	24,90	46.386	80
2014	Yabancı Dil (Almanca)	25,24	1.927	80
	Yabancı Dil (Fransızca)	32,75	1.061	80
	Yabancı Dil (İngilizce)	21,48	62.129	80

Kaynak: ÖSYM, 2010; 2011; 2012; 2013b; 2014b

Tablo 7’de görüldüğü gibi yabancı dil alanında sınava giren adayların sayısı yıllar içinde artmış, ortalama net sayıları ise genel olarak (2012 yılı hariç) yıldan yıla azalmıştır. LYS 5 sınavına yabancı dil alanında eğitim alan lise öğrencilerine ek olarak diğer alanlardan da öğrencilerin girmesinin ortalamaları düşüreceği ihtimali bulunsa da, ya da sınavların zamanla zorlaştığı düşünülse de genel bir çerçeveye çizmek açısından Tablo 7’deki veriler oldukça manidardır.

Uluslararası ve ulusal veriler göz önünde tutulduğunda “Neden yabancı dil öğrenemiyoruz?” sorusuna halen yanıt aranmaktadır. Bu yanıtı ararken genelde tartışmalar yabancı dil öğretmenlerinin nitelikleri üzerine yapılmaktadır: İngilizce öğretmenlerinin birçoğunun kalabalık sınıflarda yeni yöntemleri uygulamanın zorluğu arkasına saklanarak geleneksel yöntemlerle öğretim yaptıkları ve hatta öğrenciler gibi onların da konuşma ya da yazma becerilerinin yeterli olmadığı sık sık dillendirilmektedir (British Council ve TEPAV, 2013; Soner, 2007). Bu saptamaların kısmen doğruluk payı vardır. Ancak bu konuda öğretmenleri doğrudan suçlamak yanlış ve kolaycılık olacaktır. Haznedar’a (2010) göre, alınan kararlardan doğrudan etkilenen ancak yabancı dil eğitimi konusunda karar alma süreçlerine dahil edilmeyen öğretmen kitlesi sistemde kendine yer bulmakta zorlanan bir grubu temsil etmektedir. Yabancı dil öğretimi sorunu konusunda bir diğer tartışma ise, başka ülkelerdeki yabancı dil öğretimi sistemleri başarılı olurken, aynı sistemlerin Türkiye’de neden işe yaramadığı üzerinden sürdürülmektedir. Ancak Türkiye’deki yabancı dil öğretimiyle başka ülkelerin yabancı dil öğretim sistemlerini karşılaştırılırken, bu ülkelerin ulusal dillerinin öğretilen yabancı dille aynı dil ailesinden geldiği, Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında serbest dolaşım sayesinde öğretilen yabancı dilin konuşulduğu ülkelere seyahat edebilme ya da bu ülkelerde çalışma gibi fırsatların olduğu unutulmamalıdır. Türkiye’de yabancı dil öğretimiyle ilgili sorunlar kendi bağlamı içinde değerlendirilmeli ve çözümler bu bağlama uygun olarak üretilmelidir. Türkiye’de yabancı dil eğitimi konusunda yaşanan zorluklar, kalabalık sınıflar ve fiziksel koşulların yetersizliği ile nitelikli öğretmen eğitimi konusundaki açmazların yanı sıra, dil politikaları ve dil öğretimine yaklaşımlar gibi çok daha temel etkenlerden de kaynaklanmaktadır. Yabancı dil öğretimindeki başarısızlıkların kaynağı çeşitli boyutlarda ele alınabilir. Bu boyutlar birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen iç içe geçmiş

sorunlardır. Dolayısıyla çözümleri de bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. İfade edilen bazı sorunlar da küçük ve ayrıntı sorunlar gibi görünebilir, ancak bu küçük sorunlar birçok okulda yaşandığı için öğrenme sürecini engelleyen büyük bir sorun haline dönüşmektedirler.

1. Yabancı Dil Öğretmenlerinin Hizmet Öncesi Eğitimleriyle İlgili Sorunlar

Hem alan dışından yabancı dil öğretmeni olarak atanmış hem de eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin yeterlikleri tartışmaya açıktır. Özoğlu'na (2010) göre nitelikli öğretmen yetiştirme noktasında eğitim fakülteleri gerek insan kaynağı gerekse fiziksel ve teknolojik altyapı bakımından yetersizdir. Genel anlamda yetersizliğin yanı sıra üniversitelerde verilen hizmet öncesi eğitimde oldukça büyük farklılıklar bulunmaktadır. Eğitim fakültelerinde İngilizce öğretmenliği alanında okuyan öğrenciler çok farklı öğretim felsefeleri ve yeterliklerle mezun olmaktadır. Bu da aynı okul içinde bile farklı yöntem ve teknikler kullanan öğretmenlerin olmasına sebep olmuştur. Örneğin sınıfın birinde konuşma ağırlıklı, hedef dili kullanarak yabancı dil öğretilirken bir diğerinde geleneksel dilbilgisi-çeviri yöntemleri kullanılmaktadır. Yabancı dil öğretiminde ortak bir felsefe benimsenmemiştir.

Bir başka sorunsu İngilizce öğretmeni adaylarının öğretilmeleri gereken dili kendilerinin de gerçek bir ortamda kullanmadan mezun olmalarıdır. Bazı büyük üniversitelerde native speaker (anadilini konuşan) akademisyenlerden eğitim alma şansını yakalasalarda da, birçok üniversitede öğretmen adayları ana dili İngilizce olan hocadan eğitim almamaktadırlar. Örneğin Erciyes Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı akademik kadrosunda anadili İngilizce olan bir hoca bulunmamaktadır (Erciyes Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, 2015). Yurt dışına çıkma şansı da bulunmayan öğrenciler öğrendikleri dili konuşan biriyle gerçek bir ortamda iletişim kurmadan mezun olmaktadır.

2. Yabancı Dil Öğretmenlerinin İstihdam Edilme Biçimleriyle İlgili Sorunlar

Hizmet öncesi eğitimdeki sorunların yanı sıra, öğretmenlerin istihdam edilme süreçleriyle ilgili de çeşitli sorunlar dil öğretiminde başarısız olma nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde uzun yıllar boyunca farklı alanlarda lisans eğitimi almış kişiler İngilizce öğretmeni olarak atanmışlardır. Kimi iktisat, kimi kamu yönetimi mezunu olan bu kişilerin yabancı dil öğretimi konusunda yeterlikleri tartışılır. Bugün sadece eğitim fakültesi mezunları öğretmen olarak atansalarda, halihazırda görev yapan öğretmenlerin önemli bir kısmının öğretmenlik eğitimi alamadıkları halde öğretmenlik yapmaları önemli bir sorun teşkil etmektedir (Çinkır ve Kurum, 2015).

Türkiye'de yabancı dil eğitimi konusunda yaşanan zorluklar, kalabalık sınıflar ve fiziksel koşulların yetersizliği ile nitelikli öğretmen eğitimi konusundaki açmazların yanı sıra, dil politikaları ve dil öğretimine yaklaşımlar gibi çok daha temel etkenlerden de kaynaklanmaktadır.

Günümüzde, MEB'e bağlı okullarda yabancı dil öğretmeni olabilmek için KPSS sınavında başarılı olmak gerekmektedir. Bu sınavda uzun yıllar alan bilgisine dair bir ölçme yapılmamıştır. 2013'te KPSS sınavında özel alan bilgisi de test edilmeye başlanmıştır. Bu olumlu bir gelişme sayılabilir ancak öğretmen yeterliklerinin test usulü bir ölçme yöntemiyle belirlenemeyeceği aşikardır. Hele ki, yabancı dil öğretmenliği gibi hedef dili kullanabilme ve iletişime dönük yöntemleri uygulama becerilerinin oldukça önemli olduğu bir alanda maalesef öğretmenlik becerileri yüksek olanlar değil test tekniği iyi olanlar öğretmen olarak atanmaktadır. Bayraktaroğlu'nun da (2012)

vurguladığı gibi yabancı dilin öğrenimi ve öğretimi, diğer alan derslerinin eğitiminden öz ve nitelik olarak farklı bir eğitim sürecidir. Yabancı dil eğitimi tarih, sosyoloji, fizik vb. alan derslerinin eğitiminde olduğu üzere bilgi yüklemesi yapılmasının tersine, okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi dil becerilerini özümseyerek bunların kullanımını geliştirmeyi gerektiren adeta bir meslek eğitimi türüdür. Yabancı dil öğretmenlerinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri ölçülmediği gibi bu becerileri öğretebilme yeterlikleri de ölçülmeden istihdam edilmektedirler.

3. Yabancı Dil Öğretiminde Fiziksel Şartlarla İlgili Sorunlar

Öğretmenler, öğrenmeyi etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Ancak belli şartlar sağlanmadıkça öğretmenlerin yeterlikleri öğrencilerin öğrenme düzeylerini ancak belli bir ölçüde etkileyebilmektedir. Yabancı dil öğretiminde fiziki imkanlar oldukça önemlidir. Yetenek öğretimi yapılan bu alanda sınıf mevcudu çok önemlidir ve öğrenci sayısının 20'yi geçmemesi tavsiye edilmektedir. Sınıfta yabancı dilde dinleme ve izleme etkinliklerini yapabilecek teknolojik alt yapılar olmalıdır. Ancak mevcut şartlar altında Türkiye'de sınıf mevcutlarının 20'nin altında olması mümkün değildir. Dil öğretiminde iletişimi geliştirmek için kullanılan ikili ve grup çalışmalarını yapmak, kalabalık sınıflarda öğretmenler açısından oldukça zorlayıcıdır. Konuşma etkinlikleri yaptırılrsa dahi bir ders saatinde söz alıp hedef dilde konuşabilen öğrenci sayısı azdır. Yani sınıflar kalabalıklaştıkça öğrencilerin İngilizce konuşabilecekleri hemen hemen tek yer olan sınıf ortamında konuşma süreleri azalmaktadır (Büyükduman, 2005).

Birçok sınıf dinleme ve izleme etkinlikleri yapmak için gereken fiziki imkanlardan yoksundur. Bu durum hedef dile maruz kalma ile ilgili sorun yaratmaktadır. Dinleme ve telaffuz becerileri açısından hedef dile mümkün olduğu kadar çok maruz kalmak önerilmektedir. İlkokul ikinci sınıfların derslerine giren İngilizce öğretmenleriyle yapılan

bir çalışmada, okullarının teknolojik alt yapısının yetersiz olmasında ötürü (bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta vb.) öğretmenlerin derslerini işlerken sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Teknolojik alt yapısı yeterli olan okullarda görev yapan İngilizce öğretmenleri ise derslerinde verimin yüksek olduğunu ifade etmiştir (Merter, Şekerci ve Bozkurt, 2014). Bazı okullarda teknolojik alt yapı kurulduğu halde düzenli bakımı yapılmadığı için sadece belli bir süre kullanılmaktadır. Bazı okulların, özellikle sosyo-ekonomik düzeyleri düşük vatandaşların yaşadığı çevrelerde olanların, maddi imkanların bakım-onarım hizmeti almaya yeterli değildir.

4. Yabancı Dil Eğitim Materyalleriyle İlgili Sorunlar

Diğer görsel ve işitsel materyaller dil öğretiminde büyük önem taşısa da günümüzde dil öğretimini hala ders kitapları domine etmektedir. İngilizce öğretmeni adayları materyal hazırlama, geliştirme ve uyarlama konularında hizmet öncesinde eğitim almaktadırlar. Ancak üniversiteler arasında belli bir standart olmadığı için tek dönemde verilen bu dersin yeterliğine dair yorum yapmak mümkün değildir. Okullarda öğrenciler için yardımcı materyalleri çoğaltmanın ekonomik olmamasının, yeni materyaller geliştirmenin zaman almasının ve öğretmenlerin materyal geliştirme ve uyarlama konusunda yetersizliklerinin tek bir materyale-ders kitabına bağlılığı devam ettirdiği söylenebilir.

Ders kitapları da yabancı dil öğretiminde başka bir sorun kaynağıdır. Nitekim 2008 yılında MEB Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığınca, ilköğretim kurumlarında öğrenimini sürdüren öğrencilerin ve görev yapan öğretmenlerin ders kitapları hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, öğretmenler kitapların ölçme ve değerlendirme bölümlerini, konu işlenişlerinde pekiştiricilere yer verilmemesini, ara disiplinlerle ilişkilendirme ve diğer derslerle ilişkilendirme boyutlarında yetersizliğini eleştirmişlerdir. Çalışmada özellikle İn-

İngilizce ve sosyal bilgiler ders kitaplarının sorumlu görüldüğü belirtilmiştir (EARGED, 2008). MEB'in ücretsiz olarak sağladığı İngilizce ders kitaplarıyla ilgili sorunlar şöyle sıralanabilir:

- İngilizce kitaplarında basitten karmaşığa doğru aşamalı bir yaklaşım yoktur. Sınıf seviyelerinde kullanılan okuma ve dinleme parçaları aniden zorlaşmaktadır. Seviyelerine uygun olmayan içeriklerle öğrencilerin yabancı dil dersine yönelik önyargıları artmaktadır.
- İngilizce kitaplarında dil yanlışları ya da günlük kullanımda pek de yeri olmayan ifadeler bulunmaktadır. İngilizce kitaplarının acele bir biçimde ya da kitap yazımında uzmanlık sahibi olmayan kişilerce yazıldığı açık bir biçimde görülmektedir.
- Kullanılan okuma ve dinleme metinleri otantik İngilizce metinler değildir. Yabancı dil öğretiminde yapay olarak oluşturulmuş metinlerden kaçınılması gerekmektedir.

Bazı okullarda yardımcı kaynak adı altında başka kitaplar aldırılrsa da, bu velilere mali yük anlamına gelmektedir. Okullardaki öğrencilerin ekonomik durumları yeterli olmadığından da kalite sorunu olan bu kitaplarla İngilizce öğretilmeye çalışılmaktadır.

5. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleriyle İlgili Sorunlar

Daha önce de değinildiği gibi öğretmen yetiştirme konusunda üniversiteler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak da yabancı dil öğretimi yöntem ve teknikleriyle ilgili farklı kabullere ve donanımlara sahip öğretmenler yetiştirilmektedir. Buna ek olarak, öğretmenler hizmet öncesinde aldıkları ideal yöntemlerin mesleğe başladıktan sonra çok da uygulanabilir olmadığından yakınmaktadır (Uysal, 2012). Bu doğrultuda öğretmenlerin, hizmet öncesinde yöntem konusunda yeterli donanıma sahip olsalar bile iletişime

dönük öğretim yöntemine her zaman çok sıcak bakmadıkları ve eğitim sahnesinde önerilen materyalleri, bu çerçevede tasarlanmış bağlamlarda bile, yeterince kullanmadıkları; dil bilgisi öğretimine dayalı geleneksel yöntemle İngilizce dil öğretimi uygulamaya devam ettikleri ifade edilmektedir (Peker, 2012). Hizmet öncesi dönemde iletişime dönük yöntemlerin kalabalık sınıflarda nasıl uygulanacağına dair eğitim de verilmemektedir.

Öğretmenlerin iletişime dönük yöntemlerden kaçınmalarının bir sebebi de ülkemizdeki sınav sistemidir. Çoktan seçmeli test soruları İngilizce öğretmenlerini sınava yönelik dil bilgisi kuralı anlatmaya ve kelime ezberletmeye, yani test tekniği öğretmeye sevk etmektedir. Hatta sınavlarda sorulan sorular iletişim becerileriyle ilgili olsa dahi sınav algısı öğrencileri yabancı dili test çözerek öğrenmeye itmektir. Liselerde ise bazı okullarda sınav senesi olduğu için 12. sınıflarda yabancı dil dersleri hemen hemen hiç işlenmemektedir. Bu o kadar kanıksanmış bir uygulamadır ki bazı okullarda öğretmenlere derslerin işlenmemesi ya da kolaylaştırılması konusunda veliler ve okul idarecileri tarafından baskı yapılmaktadır. Yani bazı okullarda öğrencilerin dil öğreniminde neredeyse bir yılı boş geçebilmektedir.

6. Yabancı Dil Öğretimi Yönetimi Ve Denetimiyle İlgili Sorunlar

Ülkemizde öğretmenlerin atandıktan sonra yalnız başına bırakıldıkları bilinmektedir. Okul müdürlerinin özellikle yabancı dil öğretmenlerine rehberlik edebilecek yeterlikte olup olmadıkları sorgulanmalıdır. Üniversiteden daha yeni mezun olmuş bir öğretmen yeterli düzeyde mesleki rehberlik ve destekleyici denetimden yoksundur. Hatta bilakis öğretmenler kalabalık sınıflarda oyun oynattıklarında, iletişimsel aktiviteler yapıldığında çıkan gürültü nedeniyle müdürün ya da diğer öğretmenlerin “ders boş mu?” diye sınıflarına geldiklerini ve bunun utanç verici olduğunu ifade etmektedirler (Uysal, 2012). Oysa yönetici, öğretmen, öğrenci, izlençe, fiziksel ortam ve kullanılan ders materyalleri birbiri-

ni tamamlayan faktörlerdir ve eşgüdümle öğrenme başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilir (Şenel, 2012).

Ülkemizde denetim boşluğu da sorunlara sebep olmaktadır. Yabancı dil öğretmenlerine bir hafta gibi kısa bir sürede sınıflarında iletişime dönük yöntemler konusunda hizmet içi eğitim verilse de sonrasında süreç takipsiz bırakılmıştır. Okul müdürlerinin ya da denetmenlerin birçoğunun yabancı dil bilmesi de yanlış uygulamalara müdahale edebilmelerini engellemektedir. Bunlar dışında, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere yönlendirilmemeleri, hizmet içi eğitimlerin belli şekillerde ödüllendirilmemesi, öğretmenlerin kendileri gönüllü olarak, öz gelişimleri için hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmamaları da dil öğretimi sorunu yaratan etmenler arasındadır. Yakın tarihlerde yapılan araştırmalar öğretmenlerimizin kendilerini yeterli gördüklerini ve kendilerini geliştirme ihtiyacı duymadıklarını göstermektedir (Özoğlu, 2010). Kısacası yönetim ve denetim boşlukları yüzünden yabancı dil öğretmenleri kendilerini geliştirmeye teşvik edilmemektedirler.

Yabancı dilde seviye sınıflarının oluşturulmaması da öğretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin liseye başlayan öğrenciler çok farklı seviyelere sahiptirler ancak seviye sınıfları oluşturulmamaktadır, çok farklı düzeylerde olan bu öğrencileri aynı seviyeye ulaştırmaya çalışmak öğretmenler açısından oldukça zorlu bir iştir. Öğrenciler açısından ise çok ileri düzeyde yabancı dil bilen öğrencilerle aynı sınıfta dil öğrenmeye çalışmak korkutucu olmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de farklı uygulamalara gidildiği halde yabancı dil öğretiminde halen yeterince başarılı olunmadığı görülmektedir. Bu gerçeği değiştirmek adına bir dizi çözüm yolunu aynı anda uygulamak gerekmektedir, çünkü sorunlardan tek bir tanesine odaklanarak bu çok taraflı sorunu çözmek mümkün değildir. Bu sorundan belli bir grubu sorumlu tutma yaklaşımı da doğru değildir, eğitim sistemindeki tüm elemanların sorumluluk payları vardır. Bu

doğrultuda yabancı dil öğretimindeki sorunları çözmeye yönelik şu çözüm önerileri getirilmiştir:

Yabancı Dil Öğretmenlerinin Hizmet Öncesi Eğitimi Sorunlarına Çözüm Önerileri

- Üniversitelerde yabancı dil öğretmenliği alanlarına belli kalite standartları getirilmelidir.
- Yabancı dil öğretmeni yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında native speaker akademisyenlerin istihdam edilmesi gerekmektedir.
- Yabancı dil öğretmeni adaylarının hizmete başlamadan önce öğretmenliğini yapacağı yabancı dilin konuşulduğu ülkeye gitmesi (değişim öğrencisi olarak dönem içinde ya da yaz tatillerinde olabilir) sağlanmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi için çeşitli projeler geliştirilmelidir.

Yabancı Dil Öğretmenlerinin İstihdam Edilme Biçimleriyle İlgili Çözüm Önerileri

- Alan dışından yabancı dil öğretmeni olarak atanmış öğretmenlerin tespit edilip kendi alanlarına geçiş yapmaları sağlanmalı ya da hizmet içi eğitim bu öğretmenler için zorunlu hale getirilmelidir.
- Yabancı dil öğretmenleri mesleğe atanırken çoktan seçmeli test yöntemiyle değil, mülakat, örnek ders anlatımı gibi yeteneklerini ortaya koyacakları bir yöntemle seçilmelidirler. Böylece adayların hedef dildeki yeterlikleri ve öğretmenlik becerileri gözlenebilecektir.

Yabancı Dil Öğretiminde Fiziksel Şartlarla İlgili Çözüm Önerileri

- Yabancı dil sınıflarında sınıf mevcudu çok önemlidir. Kalabalık okullarda sınıf mevcudunun azalması için çözümler getirilmelidir.
- Sınıflardaki teknolojik alt yapılar yabancı dil öğretimi için yeterli hale getirilmelidir. Dinleme ve izleme etkinliklerini verimli bir biçimde yapacak teknolojik altyapı bütün okullara aynı standartlarda sunulmalıdır.

- Teknolojik araçların bakımı için de yerel yetkililer belli hizmet alımları için anlaşmalar yapmalıdır. Örneğin bir okul bölgesinin teknoloji bakım-onarımını yapacak bir aracı bir firmaya anlaşılabilir. Bu firmanın ödemeleri okul bütçesinden değil, yerel yönetimlerin bütçesinden karşılanabilir.

Yabancı Dil Öğretim Materyalleriyle İlgili Çözüm Önerileri

- Öğretmenlerin materyal hazırlama ve geliştirme konusunda hizmet öncesinde aldıkları eğitimler kalabalık sınıflarda, ya da maddi imkanları sınırlı olan şartlarda da geliştirip kullanabilecekleri materyallere de yönelik olmalıdır.
- Ders kitaplarının içerik bakımından kolaydan zora ya da basitten karmaşığa yapılanmaları geliştirilmelidir.
- Ders kitapları hazırlama süreçleri iyi planlamalı, yazarlara gereken zaman verilmelidir.
- Kitapları hazırlayan komisyonda muhakkak anadili hedef dil olan bir yazar bulunmalıdır.
- Yabancı dil kitaplarında kullanılan içerikler otantik olmalıdır. Örneğin öğrencinin okuyacağı parça İngilizce bir dergi ya da gazeten alınmış, öğrenci seviyesine göre basitleştirilmiş ve kültüre uyarlanmış olmalıdır. Gerçek içerikler öğrenmenin daha anlamlı olmasını sağlamaktadır. Aynı durum dinleme metinleri için de geçerlidir. Diyalogların ve metinlerin gerçek hayatı yansıtması gerekmektedir.
- Kaliteli, öğrencilerin seviyelerine uygun ve ücretsiz materyaller için öğrencilerin sürekli erişimine açık yabancı dil kütüphaneleri oluşturulmalıdır.
- Yabancı dil ders kitaplarıyla ilgili sıralanan bu önerileri gerçekleştirmek için MEB yabancı yayınevleriyle işbirliği anlaşmaları yapabilir, böylece içerik bakımından kaliteli, aynı zamanda Türkiye sosyo-kültürel bağlamına uygun yayınlar hazırlanabilir.

Yabancı Dil Öğretim Yöntemleriyle İlgili Çözüm Önerileri

- İletişime dönük teknikler sınavlar uğruna feda edilmemelidir. İletişime dönük tekniklerin kullanılması konusunda öğretmen, yönetici ve velilerin olumsuz algıları değiştirilmelidir. Bu konuda okullarda uygulama birliği oluşturulmalıdır.
- Yabancı dil öğretiminin sürekli olursa başarıya olacağı unutulmamalıdır. Yöneticilerin bilinçlendirilmesiyle, sınav senesi bahanesiyle derslerin işlenmemesi gibi bir eğilim önlenmelidir.

Yabancı Dil Öğretimi Yönetimi ve Denetimiyle İlgili Çözüm Önerileri

- Okul müdürleri yabancı dil öğretimiyle ilgili yöntem ve teknikler konusunda eğitim almalıdırlar. Böylece iletişime dönük yöntemleri kullanan öğretmenlerin sınıflarına müdahale etmeyi bırakabilir, özellikle göreve yeni başlayan öğretmenlerin ihtiyaç duydukları rehberliği sağlayabilirler.
- Yabancı dil öğretmenlerine okul müdürleri ya da denetmenlerce destekleyici bir yaklaşımla denetim yapılmalıdır. Okul müdürlerinin ve denetmenlerin yabancı dil öğretimiyle ilgili donanımlı olmaları sağlanmalıdır. Okul müdürleri ve denetmenlerin de yabancı dil öğrenmeleri sağlanmalıdır. Hatta yabancı dil bilmek okul müdürü olmak için belirlenen yeterliklerden biri haline getirilmelidir.
- Yabancı dil öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimler arttırılmalı ve öğretmenlerin katılımları çeşitli yaptırımlar ve ödüller aracılığıyla sağlanmalıdır.
- Yabancı dil için seviye sınıfı oluşturulmalıdır. Bu çözüm önerileri, başka ülkelerdeki yabancı dil öğretim sistemleri tek ölçüt olarak alınmadan, bütüncül bir biçimde, uzun vadeli politikalarla, sonuçların da uzun vadede ortaya çıkacağı bilinerek uygulanırsa yabancı dil öğretiminde başarı yakalanacaktır.

KAYNAKÇA

- Başat, G. (2014). Neden yabancı dil öğrenemiyoruz? *Aljazeera Türk Dergi*. 24 Nisan 2015 tarihinde <http://dergi.aljazeera.com.tr/2014/09/01/neden-yabanci-dil-ogrenemiyoruz/> adresinden erişilmiştir.
- Bayraktaroğlu, S. (2012). Neden yabancı dil eğitiminde başarılı olamıyoruz?. *Türkiye’de yabancı dil eğitiminde eğilim ne oldu? 12 – 13 Kasım 2012. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Boyacıoğlu, F. (2015). The historical development of the foreign language education in Ottoman Empire. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 651 – 657.
- British Council ve TEPAV (2013). *Türkiye’deki devlet okullarında İngilizce dilinin öğretimine ilişkin ulusal ihtiyaç analizi*. 30 Nisan 2015 tarihinde http://www.tepav.org.tr/upload/files/1399388519-1.Turkiyedeki_Devlet_Okullarinda_Ingilizce_Dilinin_Ogrenimine_Iliskin_Ulusal_Ihtiyac_Analizi.pdf adresinden erişilmiştir.
- Büyükduman, F. İ. (2005). İlköğretim okulları İngilizce öğretmenlerinin birinci kademe İngilizce öğretim programına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 55-64.
- Çınkır, Ş. ve Kurum, G. (2015). Discrepancy in teacher employment: The problem of out-of-field teacher employment. *Educational Planning*, 22(1), 29-47.
- EARGED. (2008). *İlköğretim okulu ders kitaplarının değerlendirilmesi*. 22 Nisan 2015 tarihinde http://www.meb.gov.tr/earged/earged/Son_Ders_Kitaplari.pdf adresinden erişilmiştir.
- EF English Proficiency Index. (2014). *EF EPI Index 2014*. 22 Nisan 2015 tarihinde http://media.ef.com/_/-/media/centralcom/epi/v4/downloads/full-reports/ef-epi-2014-english.pdf adresinden erişilmiştir.
- Erciyes Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü. (2015). Yabancı diller eğitimi bölümü. 23 Nisan 2015 tarihinde <http://egitim.erciyes.edu.tr/bolumler/yde/personel.php> adresinden erişilmiştir.
- Genç, A. (2004). Türkiye’de ilk ve ortaöğretim okullarında yabancı dil öğretimi. *Kırgızistan-Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 107-111.
- Haznedar, B. (2010). Türkiye’de yabancı dil Eğitimi: Reformlar, yönelimler ve öğretmenlerimiz. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 November. Antalya-Türkiye.
- Koçak, S. ve Kavak, Y. (2014). Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmen atama esasları ve kaynak yükseköğretim programlarıyla ilgili gelişmeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 157-170.
- MEB (2014a). *İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesi*. 22 Nisan 2015 tarihinde <http://ikgm.meb.gov.tr/upload/TTK%C3%A7izelge.pdf> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2014b). *2014- 2015 öğretim yılı ortaokul, genel lise, fen lisesi, resmi-özel kolej ve Anadolu liseleri haftalık ders dağılımı*. 22 Nisan 2015 tarihinde <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/dersdaglimcizelgeleri/2014-2015/2014-2015%20Haftalik%20Ders%20Dagilim%20Cizelgesi.pdf> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2006). *Genel Liselerde, Kolejlere, Anadolu Liselerinde ve Fen Lisesinde 2006-07 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi*. 22 Nisan 2015 tarihinde <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/dersdaglimcizelgeleri/liselerdersdagilimi.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Merter, F., Şekerci, H. ve Bozkurt, E. (2014). İngilizce öğretmenlerinin ikinci sınıf İngilizce dersine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 199-210.
- Miller, K.K. (2014). What’s wrong with English education in Japan? Pull up a chair. *Japan Today*. 23 Nisan 2015 tarihinde <http://www.japantoday.com/category/lifestyle/view/whats-wrong-with-english-education-in-japan-pull-up-a-chair> adresinden erişilmiştir.
- ÖSYM. (2014a). *2014-Kamu personeli seçme sınavı öğretmenlik alan bilgisi testi (ÖABT) Sonuçları*. 23 Nisan 2015 tarihinde <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/KPSS/OABT-SORUYANIT/KPSS-2014-OABTsayisal25072014.pdf> adresinden erişilmiştir.
- ÖSYM (2014b). *2014-Lisans yerleştirme sınavları (2014-LYS) sonuçları*. 24 Nisan 2015 tarihinde dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/LYS/2014_LYS_SB.pdf adresinden erişilmiştir.
- ÖSYM. (2013a). *2013-Kamu personeli seçme sınavı A grubu ve öğretmenlik sonuçları*. 23 Nisan 2015 tarihinde <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/KPSS1/2013-KPSS%20A%20GRUBU%20ve%20C3%96C4%99ERETMENL%C4%B0K.pdf> adresinden erişilmiştir.
- ÖSYM (2013b). *2013-Lisans yerleştirme sınavları (2013-LYS) sonuçları*. 24 Nisan 2015 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/ belge/1-19192/2013-lys-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html> adresinden erişilmiştir.
- ÖSYM (2012). *2012-Lisans yerleştirme sınavları (2012-LYS) sonuçları*. 24 Nisan 2015 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/ belge/1-13603/2012-lys-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html> adresinden erişilmiştir.

- ÖSYM (2011). *2011-lisans yerleştirme sınavları (2011-LYS) Sonuçları*. 25 Nisan 2015 tarihinde www.osym.gov.tr/dosya/1-57958/.../2011-lyssayisalbilgiler21072011.pdf adresinden erişilmiştir.
- ÖSYM (2010). *2010-Lisans yerleştirme sınavları (2010-LYS) sonuçları*. 25 Nisan 2015 tarihinde osym.gov.tr/belge/1-12075/2010-osys-lys-basin-bulteni-15072010.html adresinden erişilmiştir.
- Özoğlu, M. (2010). *Türkiye'de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları*. Ankara: SETA.
- Peker, B.G. (2012). Materyal değerlendirmede prensipler ve kriterler. *Türkiye'de yabancı dil eğitiminde eğilim ne olmalı? 12 – 13 Kasım 2012. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Soner, O. (2007). Türkiye'de yabancı dil eğitiminin dünü bugünü. *Öneri*, 7 (28), 397-404.
- Şahin, C.A. (2013). *Türkiye'de yabancı dil eğitim politikasının İngilizce öğretimi bağlamında eleştirel değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şenel, M. (2012). Yabancı dil öğretiminde materyal geliştirme ve değerlendirme süreci. *Türkiye'de yabancı dil eğitiminde eğilim ne olmalı? 12 – 13 Kasım 2012. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Uysal, H.H. (2012). İngilizce eğitiminde denetim sorunları ve bir çözüm yolu olarak hizmetiçi eğitim ve bağlama duyarlı bireysel yönlendirme. *Türkiye'de yabancı dil eğitiminde eğilim ne olmalı? 12 – 13 Kasım 2012. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Dünyada pek çok ülkede yabancı dil öğretimine büyük bir önem verilmektedir. Türkiye’de yabancı dil bilmek bir zamanlar sadece elit zümreye has bir saygınlık göstergesiyken, günümüzde eğitim programlarında temel zorunlu derslerden biri haline getirilmiştir. Türk eğitim sistemindeki eğitim programlarında yabancı dil derslerine çok uzun zaman önce yer vermeye başlanmış, zaman içerisinde değişen ihtiyaçlara ve taleplere cevap verebilmek için yabancı dil eğitim programlarında nicelik ve nitelik açısından çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Ancak eğitim programlarında yapılan değişikliklere rağmen Türkiye’nin yabancı dil öğretiminde başarılı olduğu söylenemez. Hem uluslararası yabancı dil yeterliği sıralamalarında, hem de ulusal sınavlarda yabancı dil öğretimindeki başarısızlık açık bir biçimde görülmektedir.

Türkiye’de yabancı dil öğretiminde açıkça ortada duran başarısızlığın sebebini tek bir etmene bağlamak doğru olmaz. Birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen pek çok unsur yabancı dil öğretimi sorununa çeşitli şekillerde katkıda bulunmaktadır. Türkiye’de geniş bağlamda öğretmen yetiştirmeyle ilgili yetersizlikler ve yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilme sürecine has sorunlar, yabancı dil öğretmenlerinin yeterliklerinin KPSS ve ÖABT gibi alanın doğasına uygun olmayan çoktan seçmeli sınavlarla belirlenmeye çalışılması, kalabalık sınıflar ve donanım yetersizliği gibi fiziksel şartlarla ilgili sorunlar, eğitim materyallerinin nitelik sorunları, yabancı dil öğretimiyle ilgili ortak bir öğretim yöntemi ve felsefesinin benimsenmemesi ve yabancı dil öğretim sürecinin denetlenmemesi gibi unsurların yabancı dil öğretiminde Türkiye’nin sınıfta kalmasına sebep olduğu söylenebilir.

Türkiye’de yabancı dil öğretimi sorununun çözülmesi için tekil çözüm yollarına başvurmak yanlış bir strateji olacaktır. Soruna kaynaklık eden unsurların bir arada ele alınıp çözülmesi gerekmektedir. Bu amaçla öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilme ve istihdam edilme süreçlerinde bir dizi iyileştirme yapılmalıdır. Okullardaki yabancı dil öğretimini zorlaştıran fiziksel yetersizlikler giderilmeli, yabancı dil öğretim materyalleri alan uzmanları tarafından geliştirilmeli, yabancı dil öğretimiyle ilgili ortak bir felsefe oluşturulmalı ve yabancı dil öğretmenleri destekleyici ve geliştirici bir anlayışla denetlenmelidir.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

www.setav.org